

ዋናው ፎቅስ ላይ ወደ ስፍራ

ሰኔ 2006, ደቡብ

ኣብ ብሄራዊ ክልላዊ መንግስቲ ትግራይ
ምም/ር ወረዳ ኢሮብ

ኣብ ወረዳ ኢሮብ ንዝካየድ ባዓል ፌስቲቫል
ኣመልኪቲ
ዝቐርብ መበገሲ ፅሑፍ

ለካቲት 2006 ዓ/ም
ደውሃን

1. መጻተዊ

- ኢሮብ 7ተ ጣብያታትን 28ተን ቁሻታት አለዋኦ
- ክሳብ 850 ኪ/ሜ2 ስፍሐት መሬት አለዋ ።
- ወረዳ እታወሰነሉ
 - ብሰሜን ኤርትራ
 - ብደቡብ ወረዳ ሳ/ዓ/እምባን ዓፋርን
 - ብምብራቅ ክልል ዓፋር
 - ብምዕራብ ወረዳ ጉ/መኻዳን ኤርትራን
- ብራኽ ካብ 1200 masl.ፅንደሊ ክሳብ 3249 masl ዓስምባ
- ደጉዓ 15%፣ ወይናደጉዓ 45%፣ ቆላ40% ይግምት
- ዝናብ 140-400ሚሜ፣
- ሙቀት ካብ 15 ክሳብ 30 ሰሪ ከምዝበፅሕ ይግመት።

- በዝሐ መ/ስድራ 7071 ካብ'ዚ ደ/አንስትዮ 2902 (41%)
- በዝሐ ህዝቢ 33912 ኮይኑ ደ/አንስትዮ 7220(50.78%)
- መሬት ዘለዎ መ/ስድራ ብድምር 4490(63.5%) ዝተረፈ 2581(36.5%) የቡሉን
- ካብ ዓድግራት ናብ ደውሃን ዘሎ ርሕቆት 42 ኪ/ሜ እዩ
- ሸፋን መንገዲ 151.7 ኪ/ሜትር በዒሉ ኣሎ
- መንገዲ ዓ/ለኸማን ዓሊቴናን ደረጃ RR50(DC-2) ኣጋይ ምስ ክረምቲ የገልግል
- እንዳሞሳ፣ ኣ/ሰባዕታን ወርዓትለን ደረጃ RR10(DC-1) ኣጋይ ጥራሕ ዘገልግል እዩ
- ካብ ደውሃን ናብ 6ተ ጣብያታት መንገዲ ኣለወን
- ሻብዐይቲ ጣብያ ኣራዕ መንገዲ ኣብ ህንፀት ይርከብ

- ሸፋንን ተበፃሓይነትን ትምህርቲ ንምዕባይ ብዝተኻየደ ከቢድ ናይ ህዝብን መንግስትን ፃዕሪ 16ተ ሳተላይት ፣38ተን ቀዳማይ ብርኪ፣2ተ ካልኣይ ብርኪ ኣብያተ ትምህርቲ በፂሐን ኣለዎ
- ሸፋን ቀዳማይ ብርኪ ትምህርቲ ልዕሊ 99% በፂሐ
- ኣብ ጥዕና ክሳብ ሐዚ 4ተ ጥዕና ጣብያታት፣6ተ ጥዕና ኬላን 1ቲ ድማ ማእኸላይ ክሊንክን በፂሐን
- ከም ወረዳ ክሉ መ/ስድራ ብጥሙር ጥዕና ፓኬጅ ዝተሓቆፈን 16ተ ባእታታት ጥዕና ኣታኣታትዮም ዝተመረቐን እዮም።

ግልጋሎት መብራህቲ

- ዓ/ለኾማ ፣ እንዳሞሳ ፣ ደውሃንን ዓሊቴናን ተጠቀምቲ ከይነን አለዎ
- እንዳልጌዳ ዝርግሐ ተወዲኡ አለዎ
- ናይ ሓ/ሰባእታ ከም ፕሮግራም ተታሒዙ እዩ
- ናይ አራዕን ወርዓትለን'ውን ምስ መንገዲ ዝፍታሕ እዩ

ስልኪ

- ናይ ሞባይል ተጠቀምቲ

ዓሊቴና ፣ ዓ/ለኾማ ፣ እንዳሞሳን ሓ/ሰባዕታን መስመር ስልኪ

- ደውሃን

2. ዝተበፀሐ ልማዳታዊ ሽፋንን ፋሊይ ትኹረት ዘድልዮምን

2.1. ማይ ዝምልከት

- ናይ ማይ ዘሎ ፀገም ልዕሊ ኸሉ እቲ ዝዓበየን እዚ ፀገም ብምፍታሕ ድማ ካልኣት ዝበዝሑ ፀገማት ምፍታሕ ማለት ከምዝኸንን ርዱእ እዩ።
- ኣብ ዙርያ ማይ ዘሎ ፀገም ንምፍታሕ ብመንግስቲ፣ህዝብን ካልኣት ድጋፍ ዋሃብትን ብዝተገበረ ፃዕሪ ለውጥታት ኣለዉ።
- ነቲ ፀገም ንምቅላል ፃዕርታት ዋላ ይካየዱ ብሰንኪ ዘጋጥም ተደጋጋማይ ድርቂ ዝተሰርሐ ስትራቴጂያዊ ማይ ዘይምሓዝን ክንዲ ዝደለ መጠን ዘይምኻንን ኣሎ

- ንዘሎ ፀገም ንምፍታሕ ሕ/ሰብ ዝካኣል ፃዕሪ ኣብ ምግባር ይርከብ
- ክልል መንግስቲ ደማ ናይቲ ፀገም ክብደት ኣብ ግምት ብምእታው ክሳብ ናይ ማይ ቦጥ መኪና መዲቡ መንገዲ ንዘለዎን ጣብያታት ፀገመን ንምቅላል እናፃፀረ ይርከብ
- ዘሎ ናይ ዝናብ ኩነታት ንምግንዛብ ዝኣክል ዝሓለፉ ሸድሸተ ዓመታት ሬንጌጅ ኣብ ዘለዎን 5ተ ጣብያታት ዘሎ መጠንን ዝርገሐን ንርኣ

ካብ 2000 ክሳብ 2005/06 ዓ/ም ዝነበረ ዝናብ ዓቕን

ተ. ቁ	ምህርቲ ዘመን	በዝሒ መዓልቲ	ማእኸላይ ሚ.ሜ	ዝጀመረሉ	ዘቋረፀሉ
1	2000/01	6	42	15/11/00	16/12/00
2	2001/02	8	67	8/11/01	18/12/01
3	2002/03	11	62	28/10/02	24/12/02
4	2003/04	7.8	39	12/11/03	17/12/03
5	2004/05	9	48	19/11/04	23/12/04
6	2005/06	5.6	29.6	21/10/05	11/12/05
ማእኸላይ		8	48		

- ዝሓለፉ ሸድሸተ ዓመታት ኣምለ ጀሚሩ ነሓሶ ዝወፀእ ምዃን?
- ብማእኸላይ ፅተ ናይ ዝናብ ማዓልቲ ጥራሕ እዩ
- ዝርከብ ዝናብ ናብ ጥቅሚ ንምውዓል ብስፍሓት ማይ ናይ ምዕጃር ስራሕቲ ምስራሕ መማረዒ የብሉን?

2.1.1. ሽፋን መስተ ማይ

- ሽፋን መስተ ማይ ንምዕባይ ዝተፈላለዩ ስራሕቲ እናተፈፀሙ መሲኦም እዮም
- ሽፋን ዝስተ ማይ ከም ወረዳ ዝተበፀሐ ብማእኸላይ 50.5%
- ዝዓበዩ ሽፋን ዘለዎ ጣብያ እንዳሞሳ 79%፣ ዝተሓተ ሽፋን ድማ ጣብያ ኣራፅ 24% እያ።
- ዘለዎ ናይ ማይ ናቕጣታት ብተደጋጋሚ ምድራቕን ምብልሻውን ኣሎ

ሀ. ሽፋን ማይ ብጣብያታት ዝርዝር

ተቁ	ጣብያ	መ/ሰድራ	ማይ ተጠቀምቲ	ተጠቀምቲ ዘይኮኑ	ሽፋን %
1	ሓ/ሰብዕታ	526	327	199	62
2	ዓገረለኸማ	924	557	367	60
3	እንዳ ሞሳ	658	520	138	79
4	ዓሊቴና	1607	818	789	50.9
5	እንዳልጌዳ	1693	803	890	47
6	ወርዓትለ	928	368	560	40
7	ኣራዕ	735	180	555	24
ድምር ከም ወረዳ		7071	3573	3498	50.5

ለ. ነባር ማይ ናቕጣታት

በዝሒ ማይ ትካል	ዝሰርሕ ማይ ትካል		ዘይሰርሕ ማይ ትካል				
	በዝሒ	%	ዝደረ ቻ	ክፅገና ዝኸኸላ	ክፅገና ዘይኸኸ	ደ-ምር	%
208	111	53	62	26	9	97	47

ሰለዚ ኣብ ማይ መስተ ዘሎ ክፍተት ንምቅላል

- ንፀገና ትኹረት ምሃብ

- ኣብ ኣራዕ ደማ መንገዲ ምስተወደኣ ዓብይቲ መሸናት ማይ ምኹዓት ከምዘድሊ

- ኣብተን ካልኦት ጣብያታትዎን ምስተን ጣብያታት ዝኸይድ ዓይነት ሰትራክቸር እናሰራሕኻ ነቲ ፀገም ምቅላል

2.1.2. መስኖ ማይ ስትራክቸራትን ዝተበፀሐ ሸፋንን

ሀ. ዘለዉ ናይ ማይ ስትራክቸራት በዝሒ

ተቁ	ዓይነት ስትራክቸር	በዝሒ ስትራክቸር	ተጠቓሚ ገባር
1	ዓብይ ግድብ	1	285
2	ዳይቨርሽን	1	15
3	ስፔት	11	136
4	ፍልፍል ምጉልባት	2	18
5	ቼክ ዳም	10	80
6	ሓባር ዔላ	24	214
7	ወልቀ ባስካ	830	830
8	ወልቀ ዔላ	74	74
	ድምር	953	1652

ለ. ማይ ዘለዎን ዘይብሉን መ/ስድራ

ተቁ	ዓይነት ማሕበር	መሬት ዘለዎ	ማይ መማረጻ		ናብ ተግባር ዝኣተወ	
			ዘለዎ	ዘይብሉ	ተግባር ዝጀመረ	መንደቅ ዘጠቓ
1	ካረስታይ	2409	1242	1167	728	529
2	መንእሰይ	670	288	382	354	146
3	ደ/ኣንስት	1411	349	1062	501	145
ድምር		4490	1879	2611	1583	820
ፕርሰንት		መሬት ካብ ዘለዎ	42 %	58 %	61%	52%
		ካብ ድምር መ/ስድራ	27 %	37 %		

ማይ ባንኪ ኣብ ምውናን ዘሎ ኩነታት

- ድምር መ/ሰድራ 7071
- መሬት ዘለዎ 4490
- ማይ ካብ ዘለዎም 1879 (42%)
 - ሓዲ መማረዒ ዘለዎም 1762 (94%)
 - ክልተ መማረዒ ዘለዎም 117 (6.23%)
- ተግባር ዝጀመሩ 1583 ኣጠቓሊሎም እንተለሲኖም ማይ መማረዒ ዘለዎም 3462 (77%) ይብዓሕ ኣሎ

አብ ማይ መማረፂ ዘለዉ ክፍተታት

- ብዝተፈላለዩ አካላት ዝሰርሑ ስትራቴጂታት ፅሬቶም ምጉዳል
- ብኢንተርፕራይዝ ህንፃት ጀሚርካ ዘይምውዳእን ፅሬት ምጉዳልን
- ብኢንተርፕራይዝ ዝተሰርሐ ማእኸለዎት ግድባት ዘለዉን አፈፃፀማ እንትንርኢ

ሐ. ብክልል ኢንተርፕራይዝ ዝተሰርሐ ማእኸለዎት ግድባት/Mindam/ ዘሎ ኩነታት

ተቐ	ዝተሰርሐሉ ጣብያ	ሳይት	ዝተሰርሐሉ ዓ/ም	ዘለዉዎ ዓበይቲ ፀገማት
1	እንዳሞሳ	ቦዞ	2002/03	ምዝራቕ ማይ ጠቅላላ ኣይትሕዝን ኣይተመለኣትን ዓበይቲ ኣእማንን ኣመድን ኣብ ማእኸል ምህላው መተንፈሲ ዘይምስራሕ
2	እንዳሞሳ	በሎሶ	2005	ሰረት ተኻዲቲ ጠጠው ዝበለ
3	እንዳሞሳ	ግራዲፊል	2005	ሰረት ተኻዲቲ ጠጠው ዝበለ
4	እንዳልጌዳ	ሔራ	2003	ምዝራቕ ኣብ ውሽጡ ዝተኸመረ ኣመድን እምንን ምህላው መተንፈሲ ፀገም ኣለዎ
5	ዓሊተና	ጊቢዳዎ	2001	ኣብ መተንፈሲ ዓብይ ፀገም ምህላው ማይ መለኡ በላዕሊ ይፈሲስ /ኣብ ኣደጋ ዘላ/
6	ዓሊተና /ኣዎ	ቡያን	2003	መተንፈሲ ዳርጋ ኣይተሰርሐሉን ውሱን ማይ ምዝራቕ ኣለዎ
7	ዓሊተና	ዳያ	2005	ገና ኣብ ከይዲ ዘላ

ኣብ ዙርያ ማይ ንዘለዉ ፀገማት ንምፍታሕ ቐፃላይ ትኹረት ዘድልዮን

- ኣብ እንዳልጌዳን ዓ/ለኹማ ዘለዉ ብውስን ዝወሓዙ ማያት ፅንዓት ገይርካ ምጥንኻርን ናብ ጥቕሚ ዝውዕልሉ መንገዲ ምምቕቓው
- ኣብ ሰፋሕቲ በረኻታት ዝስማዕምዑ ደረቕ ማይ ስትራክቸራት ብምስራሕ መሬት ዘይብሎም መናእሰይ ተወዲቦም ቀለብ ንህብን ቀዋሚ ተኸልን ከልምዑ ምግባር

- ዘድሊ ቆረብ ስምንቶ ብእዋኑ ምቕራብ
- ኢንተርፕራይዝ ዝሰርሖም ሰራሕቲ ፅሬቶም ኣሊዮም ብእዋኑ ናብ ረብሓ ዝውዕልሉ መንገዲ ምፍጣር
- መንገዲ ኣብ ዘይብልን ከባቢታት ንግድባት ዝጥዕም ከባቢ ብምህላዉ ነዚ ብመፅናዕቲ ምድጋፍን መንገዲ ሰራሕኻ ደማ ግድባት ዝሰርሖሉ ኩነታት ምርኣይ

2.2. አርሻን ገጠር ልምዳትን

2.2.1. ተፈጥሮ ሃፍቲ

- ዝተኸለለ መሬት 29055.78 ሂ/ር ካብዚ
ዝተኸለለ ደማ
 - ብደኒ ዝተኸፈነ 11997.18 ሂ/ር (41.3%)
 - ዕ/ሓ/ማይን ዝተኸፈነ 17058.6 ሂ/ር (58.7%)
- ጋህዒ መሬት 19297.4 ሂ/ር (22.7%)
- በለስ 30804 ሂ/ር (36.24%)

2.2.2.ሃፍቲ እንስሳ

- ክሳብ ሐዚ ብወረዳ ብዝተገበረ ፅንዖት መሰረት ኣብ'ዚ ወረዳ እዚ ስዒቡ ተገሊፁ ዘሎ መረዳኢታ የመላኽት።

ከም ወረዳ ዘለዎ እንስሳ በዝሒ ብዓይነት

ተ/ቐ	በዝሒ እንስሳ	በዝሒ
1	ከፍቲ	20,189
2	ጠለበጊዕ	63,340
3	ኣድገ በቕሊ	7,128
5	ደርሁ	26303
6	ዘ/ቆፎ	4471
7	ባ/ቆፎ	4007

ከም ወረዳ ኣብ ልምዓት ሃ/እንሰሳ ብዝግባእ
እንተሰሪሕናሉ ዝላዓለ ውፅኢ ክነምፀኣሉ ኢና
እንብሎም

1. ምህግርን ምርባሕን ጠለብጊዕ
2. ልምዓት ንህቢ
3. ልምዓት ደርሆ ኮይኖም ብዝርዝር ድማ

ሀ. ምህግርን ምርባሕን ጠለበጊዕ

- ዘለዎ በዝሒ 63340 ኮይነን ብማእኸላይ ብሕድሕድ መ/ሰድራ 8.95 ጠለበጊዕ ምህላውን የመላኸት።
- ዋላ ቁፅረን ይውሓድ ጠለበጊዕ ናይ ምርባሕ ልምዲ ዳርጋ ብሕድሕ ገዛ ምህላው
- ሕድሕድ መ/ሰድራ ጠለበጊዕ እናራባሐ ብምሻጥን ካብ ውፅኢት ፀባ ዝርከብ ምህርትን ደሚርካ ዘይናዓቕ ጥቕሚ ምርካብ ዝካኣል ምኻኑ የሪኣካ

ኣብ ምህግርን ምርባሕን ዘሎ ጥንካረን ድኸመትን

ጥንካረ

- ማዕፋር ዝበሃላ ዓሌታት (15915) ምዕቃብን ምርባሕን
- እናተመሓየሽ ዝመፀ ናይ ምኽታብን ምሕካምን ልምዲ
- ብሕድሕድ መ/ሰድራ ጠለበጊዕ ናይ ምውናን ዘሎ ልምዲ
- ንኽታብትን ንሕክምናን ዘድሊ ናውትን መድሓኒትን ምምላእ ድኻመት
- ኣብ ውሰን ቁፅርን ፅሬት ክንዲ ምትኳር ኣብ በዝሕን ባህላዊ መንገዲ ምኽታል

- ዝተፈላለዩ ናይ እንስሳ ሕማማት ምህላው ክሳብ ሓዚ ኣለዉ ዝባሃሉ ሕማማት Top Five
 (ሚኢታ ፣ ሓፈው ፣ ክንብል ፣ ቁርዲድን ወቕዕን)
- ክታብት እንስሳ ወሳኒ እዩ ኢልካ ብእዋንካ ዘይምኽታብ
- እንትሓማ ዋላ ጥዕና ኬላ ይርሓቕ ናብ ደውሃን መዲእኻ ዘይምሕካም
- ድርቂ ዝወለዶ ሕፅረት ቐለብ ምህላውን ነዚ ንምፍታሕ ዘሎ ፃዕሪ ትሑት ምኻን
- ስዲ ጋህዒ ምጥቃም
- እንስሳት ክሸወጣ ኣብ ዝግበኡን ዘይምሻጥን ናይ ምሻጥ ዘሎ ልምዲ ትሑት ምኻንን
- ብዘሎ ብቐሊሉ ናይ ዘይምርኻብ ችግር ነዚ ዝምጥን ናይ እንስሳት ጥዕና ኬላ እኹል ዘይምኻነን ፣ ሕፅረት ባዓል ሞያን

ለ. ንህቢ ልምዳት

- ንንህቢ ዝስማማዕ ኣየር ፀባይ ምህላው
- ብዘሎ ዝተፈላለዩ ናይ ኣየር ፀባይ ዝተፈላለዩ ንንህቢ ቐለብ ዝኾኑ ዓሌታት ኣለዉ እዮም
- ዓይነት ቐለባት ዝርዝር ግርብያ፣ ተብብ፣ዓውን፣ ቆልቋል፣ ሰራው፣በለስ፣ኣላኽቶ፣ዕረ፣ባህርዛፍ፣ ዓውሒ፣ ስሑግ፣ዕዱ፣ ቆረነት፣ስዋቐርኒ፣ ዳንዴርን እዮም
- ዝዕምብቡሉ እዋን ካብ መስከረም ጀሚሩ ክሳብ ነሓሰ ሙልእ ዓመት እዩ
- ክሳብ ሓዚ ዝተኣታተዉ ድምር ዘመናዊ ቆፎ 4471
- ዘሎ ባ/ቆፎ 4007
- ስለዚ እንተተሰርሕሉ ዝበለፀ ትሕዝቶ ዘለዎን ናብ ዕዳጋ ቐሪቡ ተወዳዳሪይ ዝኾነ ማዕር ምምራት ይካኣል

ደሚርካ አብ ዙርያ ንህቢ ልምዓት ዘሎ ጥንካረን ድኻመትን

ጥንካረ

- እቲ ማዓር አብ ዕዳጋ ብጣዕሚ ተጠላቢ ምኻን
- ካብ ባህላዊ ናብ ዘመናዊ ንምስግጋር ዘሎ ፃዕሪ

ድኻመት

- ዕስለ ዘለዎም ዘ/ቆፎ 2196 (49%) ጥራሕ እዮም
- ካብ ዘሎ ዕስለ ብፅሒት ባህላዊ ቆፎ 65.6% እዩ
- ስለ'ዚ ናብ ዘ/ቆፎ ምስግጋር ገና ከቢድ ስራሕ ዝሓትት ምኻኑ የመላኻት

- ምህርቲ መዓር ናይዚ ዓመት ወሲድካ ካብ ዘ/ቆፎ ብማእኸላይ 17.5 ኪ/ግ ካብ ባህላዊ ቆፎ ድማ 9.5 ኪ/ግ እዩ ዝርከብ

- ክአለት ገባር ኣብ ዘ/ቆፎ ብጣዕሚ ድሩት ምስ ምኻን ክሕግዞካ ንዝመፅእ ባዓል ሞያ ምህርትኻ ክይርአልካ ምዝጋእ
- ሰብ ሞያ ዋሕድን ኣብቶም ዘለዉ'ን ክአለትን ተሞክሮን ምንኣስ
- ናይ ዘ/ቆፎ ኣክሰሶሪ ብፍላይ ከምኒ መበርበሪ መዓር ብቐረባ ገባር ክረኽቦ ዘይምኽኣል።
- ዋጋ ዘ/ቆፎ ይኸብር እዩ ዝብል ኣተሓሳስባ ኣይተሰገረን
- ዝተኸለሉ ከባቢታት ንንህቢ ኣይጠቅምን ዝብል ግንዛብ ምህላው
- ሰፈር ዘይምስራሕ፣ ቀለብ ዘይምትካልን ተወሳኺ ቐለብ ዘይምቕራብን

ሐ. ደርህ ልምድ

- ልምድ ደርህ አብ ወረዳ ኢሮብ ንነዊሕ ዓመታት እናተሰርሐሉ ዝጸንሐ ተግባር እዩ
- ሐዚ ብዝገበር ዘሎ ዓዕሪ ዝተመሓየሻ ዓሌት ደርህት ናብ ገባር እናተኣታተዎ ይመፃ ኣለዎ
- ድምር ካብ ዘለዎ ደርህት እተን 67.5% ዘመናዊ ደርህ ከምዝበፀሐን እዚ ማለት ድማ ብማእኸላይ 3.7 ደርህት ብመራሒ ስድራ ይበፀሓ ።
- ስለዚ ካብ ግዘ ናብ ግዘ ዘሎ ለውጢ ድሓን ኮይኑ ሐዚውን ግን ጭጋራት ኣብ ምምሕያሽን ቁፅረን ብስፍሓት ኣብ ምእታውን ይተርፈና እዩ

ደሚርካ ኣብ ደርሆ ልምዓት ዘለዉ ፀገማት ክፍተታት

- ሰፊር ደርሆ ዘይምስራሕ
- በረኻ ምስ ምኻን ናይ ተፃባኢቲ ፀገም ምህላዉ
- ቐለብ ዘይምድላዉ
- ናይ ክታብትን ሕክምናን ልምዲ ዘይምህላዉ

2.2.3. ዘራኔቲ ልምዳት

- ተሓራሲ መሬት 1200 ሂ/ር (1.4%) ጥራሕ እዩ
- ስገም፣ ስርናይ፣ ዕፋን፣ ቀንዲ ዝዝርኡ ዓሌት ዘራኔቲ ኮይኖም ቐዲሎም ድማ ዓ/ዓተር፣ ዓልቋይ፣ እንጣጢ፣ ሓንፈ፣ ብቐደም ሰዓብ
- እታ ዘላ ዋላ ትንኣስ ዘላ መፍረያይነታ ብምዕባይ እቲ ገባር ተጠቓሚ ምግባር ይካኣል
- መፍረያይነት ንምውሳኽ ድማ እዋን ዘርኢ ሓሊኻ ምዝራእ ፣ ክንክን ዘራኔቲ ምክያድ ፣ ኣጠቓቕማ እታዎታት ብኣግባቡ ብምጥቓም መፍረያይነት ምዕባይ ይካኣል

አብ ዘራኢቲ ዘሎ ጥንካረን ድኽመትን

ጥንካረ

- ግራት ብፃዕርኻ ምፍጣር
- ዘሎ ናይ ጠሊ ምዕቃብ ልምዲ

ድኽመት

- ድኹዲ አጠቓቕማ ናይ ሕሉፍ አፈፃፀም ወሲድካ አብ ጥቕሚ ዝዋዓለ መጠን ድኹዲ ብማእኸላይ አብ ዓመት 34704 ኩ/ል 28.92 ኩ/ል አብ ሂ/ር
- ኮምፖስት ናይ 3ተ ዓመት ብማእኸላይ 5516.3 ኩ/ል 4.6 ኩ/ል አብ ሂ/ር እዩ።
- ብተመሳሳሊ ሰብ ሰራሕ መዳበርያ አጠቓቕማ እንተወሲድና ድማ ካብቲ ባህላዊ ዝነኣሰ እዩ።
- እዞም አብ ላዕሊ ዝተገለፁ ፀገማትን ድርቅን ተደሚሮም አብ ዝርከብ ምህርቲ ምትሓት አሎ

ካብ 2002/03 ክሳብ 2005/06 ምህርቲ ዘመን ዝነበረ እቶቶ

ተ. ቁ	ምህርቲ ዘመን	ዝተዘርእ ሂ/ር	ዝተረኸበ ምህርቲ ብኩ/ል	መፍረያይነት ካብ ሂ/ር
1	2002/03	1200	26847.5	22.4
2	2003/04	1185	5113.5	4.3
3	2004/05	1187	6163.14	5.2
4	2005/06	1149.39	3478.3	3
ማእኸላይ		1180.3	10400.6	8.8

2.2.4. ልምዳት መሰኛ

- ዝላዓለ ኢኮኖሚያዊ ረብሐ ዘለዎም ፍራምራ ኣሕምልትን ቅመማ ቅመምን ብስፍሓት ምትእትታው
- ነቲ ተጠቓማይ እኹልን ተኸታታሊን ቴክኒካዊ ደገፍ ምሃብ
- ኣብ ከባቢ ገዳም ጉንዳጉንዶ ካብ ነዊሕ እዋን ዝተጀመረ ብፍላይ ኣብ ምልማዕ ቀዋሚ ተሞክሮ ዝፀንሐ ኣሎ
- ኣብ'ዚ ቀረባ እዋን መሰኛ ልምዳት እናተሰፋሕፈሐን ናይ ምልማዕ ተሞክሮ እውን እናዓበየ መፅዩ ዛጊድ ድማ 185.3 ሂ/ር ምልማዕ ተኸኢሉ ኣሎ።

አብ ልምዓት መስኖ ዘሎ ሕፅረታት

- ክሰፍሕ ዝግበኦ ናይ መስኖ ቦታታት ዘይምስፋሕ
- ዓሳቦል መሊኡ ናብ ልምዓት ዘይምእታዉ
- አብ ቋሚ ተኸሊ ምስ ዘሎ ብሉፅ ተሞክሮ ትኹረት ሂብኻ ዘይምስፋሕ

2.2.5. ዕቋር ምዕቋር፣ ልቓሕ ምሃብን ምምላስን

ሀ. ዕቋር ምዕቋር

ተ. ቁ	ምህርቲ ዘመን	በዝሒ ኣባል			ዝዓቕሮ መጠን ብር
		ተባ	ኣን	ድምር	
1	2003	876	764	1640	1044917
2	2004	1144	1164	2308	1675688
3	2005	1288	1419	2707	2458264
4	2006	2213	2229	4442	3104551
ማእኸላይ		1380	1394	2774	2,070,855

- ምስ ዘሎ በዝሒ ህዝቢ እንትነፃፀር 61ብር ብነብሲ ወከፍ እዩ
- እዚ ምስ ዝውሰድ ዘሎ ልቓሕ መጠን እንትነፃፀር 168 ብር ብነብሲ ወከፍ ሰብ ልቓሕ ከምዝወሰደ እዩ
- ዝውሰድ ልቓሕ ካብ ዝዕቆር ዘሎ መጠን ልዕሊ ዕዕፊ ዝበዝሕ ምኻኑ እዩ

**ለ.ኩለመዳይ ሕ/ሰ/ማሕበር አባላት
ምፍራይ ዘለወን ዝተፃረየ መጠን ካፒታልን**

ተ. ቁ	ዓ/ም	በዝሒ አባል			ዘለወን መጠን ብር
		ተባ	አን	ደ-ምር	
1	2003	1265	1133	2398	879106
2	2004	1605	1118	2723	937683
3	2005	1715	1223	2938	980416
4	2006	2011	1476	3487	891192
ማእኸላይ		1649	1238	2,887	922,100

ሐ. ልጅ ስምምላስ

ተ. ቁ	ምህርቲ ዘመን	ትልሚ	ፍፃመ	%
1	2003	6692630	1175634	18
2	2004	6126643	1894988	31
3	2005	5816161	3587260	62
4	2006	4179574	736944	18
ማእኸላይ		5,703,752	1,848,707	32

ጥንካራታት

- ኩለን ጣብያታት ዕቋርን ልቓሕን ሕ/ሰ/ማሕበር አለውን
- ብወረዳ ደደቢት ትካል ፍትሐዊ ልቓሕን ዕቋርን አሎ

ዘሎ ፀገም

- ክሳብ ሐዚ ካብ ዝተዓደለ ልቓሕ ዝተመለሰ 32 % እዩ
- እዚ ማለት ልቓሕ ዘይምልስ ገባር ንቐፃላይ ፓኬጅ እንቅፋት እዩ
- ተለቂሕኻ ካብ ዝተቐመጠ አንፊት ወፃኝ ምውዓል
- በቢደረጃኡ ዘለዉ አመራርሓ አካላት መርኣያ ኮይኖም ዘለዎም ልቓሕ ዘይምምላስ
- ዘይምዕቋርን ናይ ብኸነት ልምዲ ምህላውን ዝበሉ ቀንዲ ክፍተታት እዮም።

2.3. ዘይሕርሻዊ ስራሕቲ (off farm)

- ምስ ዘሎ ፅበት መሬት ካብ ሕርሻ ወፃኢ ስራሕቲ ተወሳኺ ምስራሕ ብጣዕሚ ኣዋፃኢ እዩ
- ክሳብ ሓዚ ዘሎ ስፍሓት ዘይብሉ ውስናት ደ/ኣንስትዮ ዝሰርሐ ናይ ስፍራ ጎፍላን ማሕዘል ስራሕቲ እዩ
- ምስቲ ብዙሕ ፀማዳይ ስራሕ ዘይምህላው ኣብዚ ዓውደ ስራሕ እንተዝውፈረሉ ብዝሕ ረብሓ ምተረኽበሉ
- ስለዚ ብቐፃልነት ኣብ ስራሕቲ ንግዲ ከምእውን ኣብ ዝተመረፀን ተቐፃልነት ዝህልዎም ናይ ኢደ ጥበብ ስራሕቲ ምስራሕ ክሕሰበሉ ይግባእ (ዕዮ መሳርሒ ኣብ ሰበያ እዩ ዝበልሕ)

2.4. ትምህርቲ

ዝተበፀሐ ሸፋን ትምህርቲ

- ዘመናዊ ትምህርቲ ኣብ ኢሮብ ቅድም እሉ ከምዝተጀመረ ይፈለጥ እዩ
- ዋላ ቅድም ኢሉ ይጀመር ኣብቲ እዋን ዝነበሩ ስርዓታት ኣድልዎ ወፃኢን ዝነበሮም ብምኻናም ከም ኣጀማምርኡ ብዙሕ ኣይተረብሐን
- ኣብዚ ሓዚ እዋን ሸፋንን ተበፃሓይነትን ትምህርቲ ንምዕባይ 28 ብመንግስቲ 12 ብገ/ሰናይ ብድምር 40 ስሩዓት 16 ድማ ዘይስሩዓት ኣብያተ ትምህርቲ ንምብፃሕ ተኻኢሉ እዩ
- ኣብ ቀዳማይ ብርኪ ሸፋን ልዕሊ 99% ንምብፃሕ ተኻኢሉ ኣሎ
- ህፃናት ብቋንቋኦም ካብ 1-5ይ ክፍሊ ይምሃሩ ኣለዉ

ሀ.ንፅፅር በዝሒ ኣብያተ ትምህርቲ ካብ 1966 ክሳብ 2006 ዓ/ም

ተ. ቁ	ናይ ትምህርቲ ዘምን	በዝሒ ቀዳማይ ብርኪ	በዝሒ ካልኣይ ብርኪ	ዘይስሩዕ ትምህርቲ	መዋእለ ህፃናት
1	ክሳብ 1966	5	0	0	0
2	ክሳብ 1983	12	1	0	0
3	1984-1993	22	1	3	1
4	1994-2006	38	2	16	2

ለ. ምቁራፅ ተምሃሮ ካብ 2002 ክሳብ ለካቲት 2006 ዓ/ም

ተ ቁ	ናይ ትምህርቲ ዘመን	በዝሒ ተምሃሮ	በዝሒ ዘቋረፁ			
			ተባ	አን	ድምር	%
1	2002	7676	459	291	750	9.7
2	2003	7617	228	137	365	4.7
3	2004	7549	79	76	155	2.0
4	2005	7750	47	31	78	1.0
5	2006	8014	15	11	26	0.32

ምቁራፅ ተምሃሮ

- ብዝተገበረ ፃዕሪ መጠን ምቁራፅ ካብ ዓመት ናብ ዓመት እናቐነሰ መፅደ እዩ

አብ ምቁራፅ ዘለዉ ክፍተታት

- ዋላ አብ 1ይ ብርኪ ዝሓሸ ናይ ሽፋን ደረጃ ይሃሉ ናይ ከባቢ ኣቀማምጣ ዝወለዱ ተምሃሮ ንምምልላስ ኣዝዮም ስለ ዘፀግሞም ክቋርፁ ይግደዱ
- ብተደጋጋሚ ዘጋጥም ዘሎ ድርጅቲ ተኣሳሲሩ ሕፅረት መስተ ማይን ምግብን ምህላዉ
- ዝርገሐ 2ይ ብርኪ ብምትሓቱ ሓደ ተምሃራይ ብማእኸላይ ልዕሊ 20 ኪ/ሜትር ስለዝጓግዝ ነዚ ናይ ምፅዋር ዓቕሚ ዝተሓተ ምኻን
- ካብ ርሑቕ ጣብያታት ናብ 2ይ ብርኪ ናይ ዝመፁ ተምሃሮ ወለድን ቤት ትምህርትን ንምርኻብ ብሰንኪ ራሕቂ ኣዝዩ ኣፀጋሚ ምኻን ።

ሐ. መጠን ምሕላፍ ተምሃሮ

ተ.ቁ.	ናይ ትምህር ቲ ዘመን	ምሕላፍ ተምሃሮ ብ %				
		ካብ ክፍሊ ናብ ክፍሊ		ክልላውን ሃገራውን ፈተና		
		1 ^ይ - 7 ^ይ	9 ^ይ - 11 ^ይ	8 ^ይ	10 ^ይ	12 ^ተ
1	2002	90.7	65.8	57.1	37.4	75.5
2	2003	93.4	91.9	61.1	17.6	23.3
3	2004	97.2	85.7	86.5	35.2	46.2
4	2005	98.9	97.9	85.12	26.2	33.3

- ተምሃሮ ንዘለዉዎ ደረጃ ዝምጥን ፍልጠት ሒዞም ክሓልፉ ዓበይቲ ወፍርታት እናተገበሩ መፅዖም እዮም ።
- ተፈተንቲ ክልላውን ሃገራውን ተምሃሮ መሰረት ብምግባር ዝግበሩ ናይ ምብቓፅ ስራሕቲ ነይሮም
- ናይ ተምሃሮ ኔትዎርክ፣ፓርላማ ተምሃሮ ናይዚ ቁልፊ ተዋሳኒቲ ብምግባር ኣብ ከይዲ ምምሃር ምስትምሃር ናይ ባዕሉ ኣወንታዊ ግደ ነይርዎ
- ብዝነበረ ፃዕሪ ኣብ ጾይ ክፍሊ ዓብዲ ለዉጢ መዲኡ እዩ
- ኣብ 10ይን 12ተን ክፍሊታት ግን ብስፍሓት ይተርፍ'ዩ

ተምሃሮ ናይ ምውዳቕ ቀንዲ ምኽንያታት

- ተማሂረ ክሓልፈለይ ዝብል ኣተሓሳስባ መሊኡ ዘይምህላው
- ምስ ምቕውነት ቤት ትም/ቲ ተዛሚዱ እኹል ማይ ፣ ቤተፈተነ ፣ ቤተንባብ ፣ ጨ/ማእኸል ፣ ሸንት ቤት ዘይምህላው
- ምልቃቅ መምህራን ኮይኑ ብፍላይ ዝለቁን ዝትክኡን መምህራን ዘይመጣጠኑ ምኽኛም
- ኣብ 2ይ ብርኪ ዘሓሸ ዉፅኢት ዘመዝግቡ ተምሃሮ ናብ ዓዲግራትን ናብ ሚስዮን ማሕበራትን ምኽድ ስለዘሎ ናይ ዓርሰ ምምህሃር ከይዲ ምድኻሙ
- ኣብ ኩሉ ብርኪ ነቲ ደረጃ ዝምጥን መምህር ብዝድለ መጠን ኣብ ዕዳጋ ዘይምርካብ።

2.5. ጥዕና ስራሕቲ

- ብዝተኻየደ ከቢድ ዓዕሪ ሸፋን ጥዕና ክዓቢ ተገይሩ ክሳብ ሐዚ 4ተ ጥዕና ጣብያታት፣ 6ተ ጥዕና ኬላን 1ቲ ደማ ማእኸላይ ክሊንክን ይርከባ
- ከም ወረዳ ሙልእ መ/ሰድራ ብጥሙር ጥዕና ፓኬጅ ዝተሓቆፈን 16ተ ባእታታት ጥዕና ኣታኣታትዮም ዝተመረቑን እዮም
- ክልተ ኣምቡላንስ ሓገዝ ብምግባር ሞት ኣዴታትን ህፃናትን ምቕናስ ተኻኢሉ
- ካብ 2003 ክሳብ 2005 ዓ/ም ኣብ ዘሎ ግዜ ኣብ ሕማማትን ሞት ኣዴታትን ህፃናትን ምንካይ፣ ስራሕቲ ጥሙር ጥዕና ቤተሰብ ዝተበፀሐ ሸፋን ንፅፅር ከምዚ ስዕብ ይመስል።

1. ሞት አደጋታትን ህፃናትን ምንካይ
ሀ. ምንካይ ሕግምን ሞት አደጋታትን

ተ. ቁ	ዝርዝር ስራሕቲ	በቢዓመቱ ዝተበፀሐ ብ%		
		2003	2004	2005
1	ወሊድ ግልጋሎት	70	37.3	50.3
1.1	አብ ጥዕና ትካላት ብዝሰልጠነ ባዓል ሞያ ዝወለዳ	38	26	83.7
1.2	ብጥ/ጥ/ ኪኢላታት ሓገዝ ዝተዋለዳ	40	-	-
1.3	ብዘይደገፍ አብ ገዛ ዝወለዳ	-	-	-
1.4	አብ ወሊድ ዝሞታ አደጋታት	1ቁፅሪ	1ቁፅሪ	1ቁፅሪ
1.5	አብ ወሊድ ዝሞቱ ህፃናት	0	5ቁፅሪ	10ቁፅሪ

ስራሕራቲ ጥሙር ጥዕና ቤተሰብ

ተ. ቁ	ዝርዝር ስራሕቲ	በቢዓመቱ ዝተበፀሐ ሻፍን ብመ/ስድራ		
		2003	2004	2005
1	ጥሙር ጥዕና ቤተሰብ ፓኬጅ ዝምልከት			
1.1	በዝሒ መ/ስድራ	6175	6650	6817
1.2	ዝተመረቑ መ/ስድራ	5945/6175 96%	5945/6175 96%	6550/655 0100%
2	ደምበ ምፍላይ ዝምልከት			
2.1	ደምበ ክፈልዩ ዝግብኦም	99%	99.9%	100%
2.2	ደምበ ዝፈለዩ	99%	99.9%	100%

3. ኣብዚ ፌስቲቫል መፍትሒ ክረኽቡ ትፅቢት ዝግበረሎም ዝርዝር ክፍተታት

3.1. ብወረዳን ህዝብን ዝፍትሑ

- 100% ህዝቢ ማይ ክውንን ናይ ምኽዳት፣ ምንዳኻን፣ ኣሸዋን ፀፀርን ናይ ምእካብ ስራሕቲ ብእዋኑ ክሰርሕ
- ዝላኣኽ ስምንቶ ብኣግባቡ ምጥቃምን ምዕቃብን
- ልቓሕ ብእዋንካ ምምላስ
- ዘሎ ናይ ብኽነት ልምዲ ምቕናስ ናይ ምዕቓር ባህሊ ምዕባይ
- ካብ ባህላዊ ቆፎ ናብ ዘ/ቆፎ ክሰጋገር ናይ ምርድዳእ ስራሕቲ ምስራሕ
- ኣብ ውሽጢ ይኹን ደገ ዘለዉ ተወለድቲ ህዝቦም ንክሕግዙ ዘድሊ ፃዕሪ ምክያድ
- ወለዲ ኣብ ትምህርቲ ደቆም ክከታተሉን ብትምህርቲ ዝቕየሩ ምክኖም ምርዳእ

3.2. ብመንግስቲ ዝፍትሑ

1. ንማይ መዕቕሪ ዘድሊ ስምንቶ

- ንዝተጀመሩ 1583 ናይ ማይ ስትራክቸራት መዛዘሚ ዝኸውን 31660 ኩ/ል
- ብቐፃሊ ድማ 2611 ስትራክቸራት ብምስራሕ 100% መ/ስድራ መማረቂ ማይ ንክህልዎ ዘድሊ ስምንቶ እንተዝድገፉ

2. ኢንተርፕሮፍ ዝጀመርዎን ስራሕቲ ብፅሬትን ብእዋንን ምጥቅላል ብፍላይ ከም ወረዳ ናይ ስእነት ሰናይ ምም/ር ምንጭ ይኸና ስለዘለዎ።

3. ብመቐለ ዩኒቨርሲቲ ዝተፀንዓ ሚኒዳም ስትራክቸራት በጀት መዲብካ ክስርሓ ምግባርን ናይ ፅንዓት ፀገም ዘለዎን ድማ ዳግም ክፀንዓ ምግባር ፤ካብ ዝተፀንዓ 36 ግድባት ዛጊድ 27 ኣይተጀመራን

4. ኣብ ኣራፅ ዘሎ ክቢድ ናይ ማይ መስተ ፀገም ንምቕላል ተጀሚሩ ዘሎ መንገዲ ማሸነፊታት ብምውሳኽ ምቕልጣፍ የድሊ

5. ናይ በለስ ሃፍቲ ከመይ ምጥቃም ይካኣል ዝብል ፅንዓት ምክያድን ፍረ በለስ ንምሻጥ ልምዲ ምስ ዘይምህላው ናይ ልምዲ ፀገም ናይ ትራንስፖርት ድጋፍ የድሊ።

6. አብ ትምህርቲ

ክንዲ ዝካኣል ብመንግስቲ ድጋፍ እንተዝግበረለን ዝባሃለ

- ናይ ክልቲኡ ፆታ ሸንት ቤት ዘይብለን ምምላእ
- 15 መምሃሪ ክፍሊ ተወሳኺ ምስራሕ
- ህንፀት መንበሪ ክፍልታት ንመምህራን የድሊ

ብቢሮ ትምህርቲ ክልልና እንተንሕገዝ ዝበልናየን ናውቲ

- ኮምፒተር
- ፎቶ ኮፒ መሽን 07 ብቕፅሪ
- መራብሒ መሽን 08 ብቕፅሪ
- መፃሕፍቲ ንቤተ ንባብን

7. አብ ጥዕና

- ደውሃን ናብ መባእታዊ ሆስፒታል ምዕባይ ፅቡቕ ኮይኑ ናይ ህንፀትን ምስፍሕፋሕን ስራሕቲ ገና ስለዝኾነ ክስራሕ ምግባር (ብመንግስቲ)

8.ናይ ሰራሕተኛ ምልቃቅ ስለዘሎ ነዚ ዘተባብዕ መፍትሒ ምትእልላሽ ።

9. ኣብ ሃ/እንሰሳ ንዘለዉ ፀገማት ንምፍታሕ ኣገዝ ዘድልዩን

- ካብ ዘላ 1ቲ ጥዕና ኬላ ናብ 5ተ ክዓብያ ምስራሕ

- ❖ ደውሃን ዘላ ንዓሊተናን ዓ/ለኹማን

- ❖ እንዳሞላን ኣ/ሰባዕታን ኣብ ዝጥዕም ኹባቢ ኣንቲ

- ❖ ወርዓትለ፣ኣራዕን እንዳልጌዳን ምስ ብሕድሕደን ተወሰኹቲ ኣደ ክህልወን

- ❖ ንዝውሰኹ ኣዊሰኹ ዘድሊ ኣደ ባዓል ሙያ ንኣደ ጣብያ ኢሳብ ስትራቴጂክ ምፍቃድ (ክልል

- አብ 3ተ ጣብያ ሓደ ንህቢ ቲክኒሻን ዝተፈቐደ እኳ እንተኾነ ምስ ኢሮብ ዘሎ አቀማምጣ ሓደ አብ ሓደ ጣብያ ሒሳብ ተወሳኽቲ ሰብ ሞያ ምፍቃድ
 - ናይ ንህቢ አክሰሶሪ ምድጋፍን ምቅራብን (ዝተፈላለዩ መንግስታውን ዘይመንግስታውን አካላት)
 - ናይ ንህቢ ባዓል ሙያ ብወረዳ ደረጃ ክሳብ ዝቐጠር ግዝያዊ ሓገዝ ካብ ክልል ወይ ካብ ኅራባቢቲ ወረዳ ምርድዳእ ገይርካ ምትሕግጋዝ
10. ማሕበረሰባዊት ሬድዮ ከም ወረዳ ንምክፋት መንግስቲ ናይ በጀትን ኪኢላን ደገፍ እንተዝገብር

3.3. ካብ ዘደመንግስታዊ ትካሳት

ካቶሊካዊት ቤተክርስቲያን

- ካብ ዓበይቲ ፣ ማእኸኛ ስዕዎትን ሳናኸሸቱ ግድባትን መስተ ማደን ትኹረት ከንተዝገብዩ

ትምህርቲ ዝምልከት ድማ

- ካብ መምህራ ክፍሊታት ምውሳኽ
- ናደ ውሽጢ ናውቲ ምምሳኽ
- School Feeding
- ካብድተ ትምህርቲ ብሶሳይ ምሕጋዝ

ኖር

- ካብ ክልተ ኖር ጣብያን 4 ተ ኖር ኬሳን ናይ ሶሳር ሓገዝ ኸንተዘገብዱ

ዓሳቦል ብሙልኽ ንምልማዕ ክካኸል

- ካብ 2-3 ኸንቶ መጠን ቱቦ 10000 ሜተር ሓገዝ የድሲ ።
- ናይ ቴክኒክን በጅተን ድጋፍ የድሲ ።
- ተደጋጋሚ ዝኾነ ብልሽቲ ስለዘጋጥሞ ነዚ ብዘሳቕኒ ንምፍታሕ ብጸንዓት ምድጋፍ

ብማረቅ እንተንሕገዝ እንብለን

- ከም ወረዳ ዘሎ ክፍተት ንምፅባብ ማረቅ ኣትዩ ኣብ ማይ ስራሕቲ ፣ሃ/እንስሳ ፣ትምህርቲ ካልኣትን እንተዝሕግዘና

শ্রী সত্যজিৎ কুমার গোস্বামী

